

در کردستان حتی اعتراض به قتل‌های ناموسی سیاسی قلمداد میشود!

۲۸.۰۷.۲۰۰۸

در روزهای گذشته رسانه‌های داخلی خبر دادند که زنی در منطقه اورامان کردستان به دست برادرش به قتل رسیده است. این خبر بار دیگر مسئله قتل‌های ناموسی در مناطقی از ایران از جمله خوزستان، سیستان و بلوچستان و کردستان را در مرکز توجه قرار میدهد. در هفته‌های گذشته گفتگویی داشتیم با نگین شیخ‌الاسلامی فعال حقوق بشر و مسئول انجمن زنان آذر مهر کردستان در باره ختنه زنان در نقاطی از کردستان ایران. او در این مصاحبه از میزان بالای قتل‌های ناموسی هم در کردستان یاد کرده بود. به همین دلیل با اوصحبتی کردم و در باره عوامل و شرایطی که بستر ساز این قتل‌ها میشود، پرسیدم:

خانم شیخ‌الاسلامی در روزهای اخیر خبری بود که در منطقه اورامان یک قتل ناموسی اتفاق افتاده، شما در مورد آن اطلاعاتی دارید که بدهید؟

بله، خانمی که در اورامان توسط برادرش کشته شده، ظاهراً با همسرش دچار مشکل می‌شود و به صورت قهر به خانه پدرش بر می‌گردد. منتها بعد از رفت و آمدهای بسیاری که همسرش به خانه پدر او داشته و می‌گوید که اشتباه کردم و طلب بخشش می‌کند، بر می‌گردد به منزل همسرش. خوب می‌دانید در جامعه ما مرسوم است، خانمهایی که بچه داشته باشند و زندگی‌شان را هم دوست داشته باشند در واقع گذشت می‌کنند و بر می‌گردند. به این دلیل این خانم هم تصمیم می‌گیرد بر گردد و با همسر و بچه هایش زندگی کند. اما برادرش اعتراض می‌کند که چرا بدون اجازه من برگشته و خواهرش را می‌کشد. البته این بار اولی نیست که اتفاق می‌افتد. ما بارها از این مسایل داشتیم. الان هم می‌گویند که برادرش متواری است. اما از نظر قانونی حتی اگر این آقا دستگیر شود چون ولی این خانم هم شوهر و هم پدرش است و ایشان اگر رضایت بدهند این آقا آزاد میشود.

خانم شیخ‌الاسلامی شما قبلاً هم در صحبت‌هایتان اشاره داشته‌اید به میزان بالای قتل‌های ناموسی در کردستان. آیا در این مورد کار تحقیقی انجام داده‌اید؟

در انجمن آذر مهر یک کمیته‌ای هست به نام کمیته قتل‌های ناموسی و خودسوزی زنان. در تحقیقاتی که در این کمیته داشتیم از خودکشی‌هایی که نام خودکشی زنان اسمش را می‌گذاریم ولی در حقیقت کشتن زنان بوده است! یعنی مردانی بوده‌اند که زنان خود را کشته‌اند و بعد اعلام کرده‌اند که او خودکشی کرده است. و بعد چون هیچ مرجع قانونی برای پیگیری ماجرا نبوده به راحتی این مسئله خودکشی هم قلمداد شده و خون این زن پایمال شده است. متأسفانه بله ما در کردستان این مشکل را داریم. می‌توان گفت در سراسر ایران این مسئله زن‌کشی هست، حتی در پایتخت هم به شیوه‌های مختلف داشتیم. مثلاً آقایی که چهار پنج تا خانم را کشت و دفن کرد. ولی این قتلها را که به عنوان قتل ناموسی از آنها نام می‌بریم چون توسط افراد درجه یک خانواده صورت می‌گیرد و توسط برادر، پدر و یا همسر فرد انجام می‌شود، این مسئله با توجه به فرهنگی که ما در کردستان داشتیم و شرایط جغرافیایی که داریم می‌توانیم به راحتی بگوییم که این قتل‌ها زیاد است.

منظورتون از اشاره به شرایط جغرافیایی چیست؟

ما در فرهنگمان و در زبان کردی اصلاً واژه ناموس را نداریم. این یک کلمه عربی است که به عاریت گرفته شده و وارد زبان کردی شده است. و می‌توانیم اینگونه استنباط کنیم که بر اثر فرهنگ‌های مجاور ما بوده و تأثیری است که از فرهنگ عرب که در همسایگی ماست گرفتیم و بعد مسئله دیگر قانون است. این قانون است که دست مردان را باز می‌گذارد و قانون ما هم از روی کتاب اسلامی ما نوشته شده که زن را ناموس و در تملک مرد می‌داند. اگر مردی فقط حس کند که زنت دارد به او خیانت می‌کند، این خیانت خط قرمز ندارد و برای ما هنوز روشن نشده است. اگر بخواهیم به کتاب‌های آسمانی و شرع مراجعه کنیم که خودش وقت و بحث جداگانه‌ای را می‌طلبد و تعاریف مخصوص به خود را دارد و قانون مندی خودش را دارد. اما متأسفانه این بحث شریعت است و از سوی دیگر ما رویه دادگاه‌های مان با قانون اساسی مان کاملاً متفاوت است یعنی حتی آنچه که انجام می‌گیرد و آنچه از نظر قضائی صورت می‌گیرد با قوانین ما در تناقض است. وقتی با قضای‌هایی که در مسند قضاوت نشسته‌اند بحث می‌شود آنها به صراحت اشاره می‌کنند که رویه قضایی با قانون متفاوت است. ما هر روز به نوعی شاهد این مسئله در کردستان هستیم که برادری خواهر خودش را می‌کشد اما چون ولی این دختر پدر است رضایت می‌دهد و خون این دختر به راحتی پایمال می‌شود و یا پدری به خاطر عقاید شخصی خودش دخترش را می‌کشد و چون همین پدر ولی این دختر است خیلی راحت خون این دختر پایمال می‌شود. خیلی خیلی به ندرت اتفاق افتاده که ما توانسته باشیم پدری همسری یا برادری را که دختر یا همسر یا خواهرش را کشته و مجازات کرده باشیم.

بحث قانون را مطرح کردید که خوب خیلی هم دقیق است. نکته این است که این قانون در همه جای ایران یکسان است ولی چرا در کردستان و سیستان و بلوچستان و بعضی نواحی آمار این قتلها بیشتر است؟ علتش چیست؟

در سیستان و بلوچستان و حتی در نواحی مرزی عرب نشین مثل ماهشهر بعد از گفتگو با زنان آنجا به این نتیجه رسیدیم که مسئله فرهنگ عشیره ای در این منطقه بسیار قوی است و حتی قانون گذاران هم می گویند ما به خودمان اجازه نمی دهیم وارد حوزه خصوصی آنها شویم. البته در مورد تفتیش عقاید به راحتی هم وارد حوزه خصوصی می شوند ولی در این مورد این نکته را مطرح می کنند. اما در کردستان طبق تحقیقاتم موضوع به گونه ای دیگر است. چرا که در کردستان مسئله عشیره بسیار کم رنگ شده است. من فکر می کنم مثل خیلی از مسایل دیگر مثل ختنه زنان و غیره، خود دولت از این نابهنجاری و هرج و مرج بهره می گیرد و خوشحال است. چون پایگاههای قضاوت و مامورین انتظامی کارها و دغدغه های دیگری برای مسئله کردستان دارند، این مسئله را اصلا پیگیری نمی کنند. ما بارها و بارها به این موضوع اعتراض کرده ایم. مورد دیگر اینکه هر اعتراضی که ما در کردستان می کنیم سیاسی قلمداد می شود. حتی اعتراض به قتلهای ناموسی که ربطی به چیزی ندارد باز هم سیاسی تلقی می شود و مردم نمی توانند با جسارت و جرات اعتراضی کنند. تنها اعتراضی که بود همین اقدامی بود که زنان در مریوان انجام دادند و مراسمی گرفتند که آن هم روحانی که در این روستا بوده خودش پشتیبانی کرده از اعتراض به قتلهای ناموسی و گفته که این خانم واقعا بی گناه بوده که کشته شده است.

خانم شیخ الاسلامی مطرح می کنند که این قتلهای ناموسی قبلا از حکومت جمهوری اسلامی در ایران بوده و لی رسانه ای نمی شده. اما عده ای دیگر مطرح می کنند که به دلیل سیستم که قوانین خشونت آمیز دارد این قتلها بعد از روی کار آمدن جمهوری اسلامی بیشتر شده و تشدید پیدا کرده است. در تحقیقاتی که شما در این مورد کردید آیا به این مسئله برخورد کرده اید؟

خوب از نظر سنی من نمی توانم این موضوع را ارزیابی کنم، ولی وقتی ما با مادر بزرگها و افراد پیر و صاحب نظر صحبت کردیم، اولاً مسایلی که دال بر مسئله ناموس باشد یا مسایلی اخلاقی از این دست که در کردستان در حال حاضر باب است اصلا در کردستان نداشتیم. به صراحت می گویم که ۹۹ درصد به این نظریه تاکید داشتند که به ندرت پیش آمده که ما زنی را فاقد اخلاق بدانیم و مبادرت به کشتن آن خانم شود مگر اینکه مساله اخلاقی آشکار و روشن باشد و بزرگ آن روستا با شورایی که در آن روستا بوده همگی این را قبول کرده باشند. من با بزرگان روستاها که خوب با تفکر عشیره ای هستند صحبت کرده ام. بارها گفته اند که ما اصلا واژه زن بدکاره نداشته ایم، واژه زن بی اخلاق نداشتیم. زنان همیشه در کنار ما مثل یک انسان بوده اند. حتی یک ضرب المثل عامیانه است که می گفتند زنان ما مثل مرد بودند. بر طبق آن فرهنگ عامیانه که هر چیز خوب را به مرد نسبت می دهند. زنان در کردستان همیشه با چهره باز در اجتماع حضور داشتند مردان، زنان را مثل یک انسان در کنار خودشان داشته اند.

خانم شیخ الاسلامی. چرا در این چند سال اخیر اینقدر شدت پیدا کرده؟

الان در جامعه ما امنیت روانی اصلا وجود ندارد. خانواده ها همه تحت فشارند. یعنی خشونت روانی وجود دارد. همه در حال ترسند. یعنی ناخودآگاه یک فضای رعب و وحشت در جامعه هست. مساله دیگر مسئله اقتصادی است. خیلی از خانواده های ما از نظر اقتصادی مشکل دارند. مسئله دیگر بی کاری است که دامنگیر تمام جوانان ما شده. چه شهر نشینان و تحصیل کرده ها و چه کسانی که درسی خوانده اند. در کردستان شغل غالب افراد خدماتی است و شغل دیگری وجود ندارد. مسئله دیگر رسانه ها و اینترنت و ماهواره است. که زرق و برق زندگی غربی را به جوانان ما نشان می دهد که در جوامع ما وجود ندارد. و مساله دیگر اینکه در جامعه هیچ زمینه جامعه شناختی و روانشناختی که نظر به فرهنگ جامعه و شخصیت جامعه کردستان داشته باشد وجود ندارد و مورد دیگر فرهنگ استحاله است که بر جامعه ما دارد تحمیل می شود. چه از نظر سیستم مرکزیت و چه از نظر فرهنگ غیر خودی که از بیرون به جامعه ما وارد می شود.

شما مرتب اشاره می کنید به این فرهنگ غیر خودی. می شود مشخصا بگویید چه فرهنگی؟ یکبار اشاره کردید عربها. منظورتان مجاورت با کردستان عراق است؟

خوب بله. مثلا در مریوان که هم مرز کردستان عراق است نسبت به اشنویه یا نرده که در آن طرف کردستان است، بیشتر قتلهای ناموسی صورت می گیرد، چرا که بیشتر متاثر از فرهنگ آنطرف است. بحث دیگر فرهنگ سرمایه داری است که دارد مسئله سکس را در جامعه رواج می دهد. ببینید شاید در یک جامعه اروپایی با توجه به آموزش و فرهنگی که داشته و با توجه به مسیری که طی کرده اند از قرن نوزده تا قرن بیست و یکم بتدریج به این روابط آزاد و یا دمکرات رسیده اند. ولی برای جامعه ما که بسیاری از مسیرها طی نشده و برای بسیاری از واژه ها تعریف نداریم و هنوز ما پله ها زیادی را طی نکرده ایم بیایم با چنین مقوله ای برخورد کنیم در حالی که در کنارش آموزش وجود نداشته باشد، این مسائل قطعاً می تواند یک بحران و ناهنجاری را در جامعه به وجود آورد. ببینید زنان جامعه ما حق خودشان را می خواهند. می خواهند مثل یک انسان زندگی کنند. این باید به همه آموزش داده شود، هم به خود زن هم به خانواده و هم باید قانون حمایت کند. وقتی قانون حمایت نمی کند و فرهنگ آموزش هم در جامعه وجود ندارد، مسلماً دختری که از یک خانواده سنتی می آید و توقع دارد مثل یک انسان، انتخاب کند، خوب دچار بحران می شود در خانواده. و مردانی که از خانواده ای سنتی می آیند که با این مقوله ها نا آشنا هستند از زن

به عنوان یک کالا و یک ابزار برای مرد نام میبرند وزن را مایملک خود میداندند، خوب در بسیاری از موارد در برابر این زنان، عکس العمل نشان می دهند و این هم می تواند با توجه به بحران روحی که در کردستان وجود دارد، منجر به قتل شود.

برگرفته از: سایت تهیه [/https://www.tahieh.net](https://www.tahieh.net)